

300. DESSEWFFY GYULA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1947. június)

Kedves Mihály bácsi!

Mire ezeket a sorokat kézhez kapja, sok mindent meg fog érteni. Le akarom szegezni, hogy egy percig nem játszottam kettős játékot. Meggyőződésem, hogy országunknak egyetlen reménye, ha a világ hatalmasai megegyeznek. Nekünk földrajzi helyzetünkben kifolyóan az orosz hatalommal számolnunk kell. De belpolitikai életünkben semmiképpen nem fogadhatjuk el, hogy a népakarat és a szabadságon felépülő demokrácia játékszere legyen a világpolitikai helyzetnek. Visszajöttem annak tudatában, hogy politikai változás előtt állunk.¹ Hajlandó voltam vállalni sok mindent, *de Grozaizmust nem!* Nem leszek és nem vagyok Horthy-bérenc.

E kettő között kell megoldásnak lennie! Én csak ezt tudom szolgálni, döntöttem.² Hogy milyen fájdalmas, azt magának nem kell magyaráznom! Tartok azonban arra, hogy a maga olyan későn elnyert rokonszenvét, ha lehetséges, megőrizzem.

Judithot elhanyagoltuk, mert nem akartam esetleges kellemetlenségeknek kitenni! A csekket már nem tudtam elintézni!

Annak reményében, hogy ha politikai megbecsülését nem is, rokoni és baráti rokonszenvét továbbra is megőrzöm.

Sok őszinte szeretettel és tisztelettel

PIL 704. f. 83. ó. e. (eredeti)

¹ Dessewffy mint a magyar parlamenti küldöttség tagja Károlyival együtt vett részt az Interparlamentáris Unió kairói ülésén.

² A *Népszava* 1947. június 21-én jelentette, hogy Dessewffy Gyula Nyugatra távozott.

301. STEVAN JAKOVljević KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Belgrád, 1947. június)

Monsieur le Président,

L'Université de Belgrade, estimant les services que Vous avez rendu à la Yougoslavie en tant que publiciste et grand ami de la République Fédérative Populaire de Yougoslavie, Vous prie de vouloir bien l'honorer de Votre visite.¹

Nous Vous prions de nous faire connaître le jour qui Vous conviendra le mieux.

Veillez agréer, Monsieur le Président, l'expression de mon profond respect.

PIL 704. f. vegyes (eredeti)

*

Elnök Úr,

A Belgrádi Egyetem nagyra becsüli az Ön által – publicistaként és a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság nagy barátjaként – Jugoszláviának tett szolgálatokat. Arra kérjük Önt, szíveskedjen megtisztelni intézményünket látogatásával.¹

Kérjük, tudassa velünk az Önnek leginkább megfelelő időpontot.

Elnök Úr, fogadja mély tisztelem kifejezését.

A Belgrádi Egyetem Rektora

¹ A jugoszláv vezetés jól ismerte Károlyi háború alatti és előtti magatartását, egyetemi meghívása politikai célzatú volt. Miután néhány napot Belgrádban töltött az egyetem vendégeként, július 11-én Tito fogadta brlói nyara-

lójában. Mindketten nyilatkoztak a magyar rádióknak (a Károlyit elkísérő Havas Endrének) a magyar–jugoszláv barátságról. Pár nappal ezután írták alá az első, öt évre szóló háború utáni jugoszláv–magyar árucserre-egyezményt. (*Népszava, 1947. július 15.*)

302. KÁROLYI MIHÁLY JÁSZI OSZKÁRHOZ

(Budapest, 1947. július 25.)

Kedves Oszkár,

A mellékelt levelet már csak kuriózumból küldöm el.¹ Még a múlt hónap elején írtam, mielőtt Londonba mentem volt. Azután már nem adtam fel, mert hamar idejét múlt. Az események olyan gyorsan követik egymást, hogy ami ma még aktuális, holnap anakronizmusnak hat. Mindennek ellenére a levél ideológiai része ma is áll, és ezért érdemes elolvasnod. Én közben ide-oda utazgattam,² rengeteg dolgom volt, és ezért is késsem a második levéllel. Most pedig, hogy Európába jössz, nem megyek bele a részletekbe. Majd személyesen fogunk mindent megvitatni. Mire jössz, valószínűleg már Párizsban leszek, s így nagyon kérlek, állj meg ott néhány napra. Kinevezésem technikai okok miatt késik, de a huzavona ellenére legkésőbb két hét múlva minden valószínűség szerint ott kell lennem.

Ami azt a híresztelést illeti, hogy nem kapsz Magyarországra beutazási engedélyt, csupán annyit mondhatok, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Személyesen beszéltem Szviridov tábornokkal, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elnökével, aki azt mondta, hogy olyan eminens magyarnak, mint te, a legnagyobb készséggel a rendelkezésére áll és beutazásod nem fog nehézségekbe ütközni.

Meleg barátsággal üdvözöl

PIL 704. f. 131. ó. e. (másodpéldány)

¹ Lásd a 294. sz. levelet. Abban az el nem küldött levélben Károlyi éppen az ellenkezőjét írta, mint ebben: nem javasolta Jászinak, hogy Magyarországra jöjjön, noha több mint egy évtizede nem találkoztak. Befolyásolhatta akkori, pesszimista hangulata (l. Gyöngyösihöz írt 293. sz. levelét), de úgy látszik, hasonlóan ahhoz, ahogy Jászi eltanácsolta 1929-ben Károlyit amerikai útjától (félelemből is, hogy megzavarják ottani nyugodt működését barátja várható botrányai), június elején Károlyi látta úgy, hogy nem kap működési lehetőséget, s Jászi szereplése még ronthatott volna az ő megítélésén is. Az eltelt hetekben ugyanis nem az általános helyzet javult, csak az övé, s így már szívesen látta Jászit.

² Miután Kairóból, illetve Svájcból hazatért, Károlyit június folyamán párizsi követi kinevezésének ügye kötötte le, közben két hetet Londonban töltött, július közepén pedig a belgrádi egyetem vendége volt – ahol beszédet mondott a magyar–jugoszláv barátságról és a Marshall-terv ellen –, majd pedig Titót látogatta meg nyaralójában. Károlyi tárgyalásairól londoni és belgrádi útja között keveset tudunk. Július 8-án az ÁVO a Külügyminisztériumba beépített emberétől a következő jelentést kapta: „Károlyi Mihály részére a magyar kormány szombaton megkérte az agrémentet a francia kormánytól. Említettem, hogy Károlyi Havas Endrét, volt titkárát szeretné kivinni első beosztottnak, de nevezett a Rádió külügyi osztályát vezeti, és nem valószínű, hogy onnan elengedjék. Károlyi a hét közepén Bolgár külügyminiszter-helyettes lakásán találkozni fog Rákossival és Révaival, Károlyi a múlt héten a szocdem. pártban tartott megbeszélést.” (*Történelmi Hivatal Sz-183.* – Böhm vizsgálati dossziéja)

303. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA A MAGYAR KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

(Párizs, 1947. augusztus 22.)

Arrivé le 21.¹

*

KÜM irattára. Károlyi szem. dosszié (egykorú másolat)

21-én megérkeztem.¹